

УДК 355/359.07

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Котляренко О.П.,
*начальник науково-дослідного відділу
проблем військового законодавства
Центру воєнно-стратегічних досліджень
Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського,
канд. юрид. наук*

Сьогодні важливою умовою успішності євроінтеграційних і євроатлантичних спрямувань України стають розроблення та запровадження комплексного реформування сектору безпеки і оборони. Невід'ємною складовою модернізації вказаних органів є розбудова ефективної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу сил безпеки і оборони зі збереженням спеціалізації та індивідуалізації системи підготовки кадрів.

Оборона держави, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності є головним завданням Збройних Сил України (далі – Збройні Сили), які забезпечують відсіч та стримування збройної агресії. Для виконання важливих і складних завдань Збройні Сили мають бути укомплектовані висококваліфікованими і беззаперечно відданими своїй справі офіцерськими кадрами, постійно готовими до виконання бойових завдань. Водночас обов'язковою умовою ефективного і якісного їх виконання є забезпечення належного рівня правопорядку і військової дисципліни у Збройних Силах, що покладається на спеціальні органи правопорядку (військову поліцію).

Слід відзначити, що питому вагу в структурі поліцейських сил зарубіжних держав має відомча поліція. Такі особливі формування створюються в тих галузях державного управління, які відрізняються значною специфікою, і поліцейське обслуговування яких вимагає особливої підготовки та наявності у персоналу спеціальних знань. До відомчої належить й військова поліція, яка є одним із основних інструментів боротьби із злочинністю серед військовослужбовців у багатьох іноземних арміях. Професійна підготовка військових поліцейських у всіх державах здійснюється з урахуванням специфіки майбутньої служби і включає: вивчення норм матеріального і процесуального права, набуття військово-спеціальних знань, оволодіння методами, формами і способами

діяльності правоохоронних органів, а також практичну підготовку, спрямовану на формування навиків поліцейської роботи.

Враховуючи зарубіжний досвід функціонування військової поліції у провідних країнах світу, в Україні у 2002 році була створена Військова служба правопорядку у Збройних Силах України (далі – Військова служба правопорядку).

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» Військова служба правопорядку – спеціальне правоохоронне формування у складі Збройних Сил, призначене для забезпечення правопорядку і військової дисципліни у Збройних Силах. Зазначені завдання охоплюються поняттям правоохоронної діяльності. Наведене підтверджує, що Військова служба правопорядку є спеціально створеним правоохоронним органом із відомчою компетенцією, для якого правоохоронна діяльність є як способом існування, так і формою вираження його соціального призначення.

Варто зазначити, що протягом 2002 – 2017 років підготовка особового складу Військової служби правопорядку здійснювалась в загальній системі підготовки Збройних Сил як військовослужбовців загальновійськових підрозділів, із проведенням окремих видів курсової підготовки для фахівців за напрямками діяльності та спеціальної підготовки безпосередньо в підрозділах за місцем проходження служби.

На території України за час збройного конфлікту значно збільшилась кількість правопорушень, скоєних військовослужбовцями Збройних Сил, що спричинило потребу у підвищенні рівня фахової підготовки особового складу Військової служби правопорядку та створенні системи підготовки офіцерських кадрів для потреб цього правоохоронного формування. У зв'язку з цим та ураховуючи брак фахівців, Військова служба правопорядку ініціювала здійснення цільової підготовки спеціалістів у відповідних вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України.

На підставі рішення начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 11 листопада 2015 року № 34115/С, Плану дій щодо впровадження оборонної реформи у 2016 – 2020 роках (Дорожня карта оборонної реформи) Міністерство оборони запровадило підготовку особового складу з тактичним рівнем військової освіти за новою військово-обліковою спеціальністю (далі – ВОС) юридичного профілю (код 850600) «Правоохоронна діяльність у Збройних Силах України». Зокрема, на базі Військового інституту Київського національного універси-

тету імені Тараса Шевченка (далі – ВІКНУ) у 2016 році вперше проведено набір курсантів у кількості 20 осіб для потреб Військової служби правопорядку (майбутньої військової поліції) за спеціальністю «Право» (код 081), спеціалізація «Правоохоронна діяльність у Збройних Силах України». За цією ж спеціалізацією здійснено прийом на навчання у 2017 та 2018 роках по 20 осіб, а також запланований набір 40 курсантів у 2019 році.

Навчання у ВІКНУ гармонійно поєднує фундаментальну юридичну освіту й спеціальну підготовку майбутніх офіцерів Військової служби правопорядку. Нині на кафедрі правового забезпечення ВІКНУ викладаються професійно орієнтовані навчальні дисципліни та спецкурси, серед таких – двотижневий курс «Застосування сили» на базі Навчального центру Військової служби правопорядку.

У 2017 році розпочав роботу 25-й Навчальний центр Військової служби правопорядку (м. Львів), у якому під керівництвом іноземних інструкторів військових поліцій дев'яти країн-членів НАТО здійснюється підготовка осіб рядового та сержантського складу як майбутніх військових поліцейських. Зокрема, запроваджено спецкурси за програмою «Застосування сили», «Охорона VIP осіб», «Утримання та супроводження», «Поліційні операції» тощо.

Наказом Міністерства оборони України від 22 вересня 2017 року № 492 внесено зміни до Переліку військово-облікових спеціальностей осіб офіцерського складу та введено виключно для Військової служби правопорядку нову ВОС командного профілю (код 390600) «Правоохоронна діяльність у Збройних Силах України». У зв'язку з цим у 2019 році заплановано на базі ВІКНУ провести курсову перепідготовку всього офіцерського складу органів управління Військової служби правопорядку за єдиним стандартом для ВОС-390600.

На підставі рішення Міністра оборони України у 2018 році запроваджено підготовку офіцерів оперативно-тактичного рівня військової освіти за вказаною ВОС. Зокрема, на базі Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського у 2018 році вперше проведено набір слухачів у кількості 25 осіб для потреб Військової служби правопорядку за спеціальністю «Забезпечення військ (сил)» (код 254), спеціалізація «Організація правоохоронної діяльності у Збройних Силах України». За цією ж спеціалізацією запланований прийом на навчання й у 2019 році.

Таким чином, наразі створено повну освітнянську вертикаль для всіх категорій військовослужбовців Військової служби правопорядку (військової поліції) – від солдата до офіцера оперативно-

тактичного рівня. Усе це є вагомим фактором високої професійної підготовки військових правоохоронців.

Позитивно оцінюючи вказану динаміку удосконалення системи підготовки фахівців для Військової служби правопорядку, переконані, що правозастосовний процес у військово-правоохоронній сфері є надто філігранним і потребує належного науково-правового супроводу. Тому маємо наголосити на важливості співіснування і взаємного збагачення освітньої і наукової діяльності та необхідності дотримання принципу органічної єдності науки, освіти і практики, що, зокрема, передбачено у Концепції реформування наукової та науково-технічної діяльності в системі правоохоронних органів, яка затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2002 року № 649-р.

З метою інтеграції науки в існуючу систему підготовки фахівців, враховуючи динаміку оновлення законодавства у правоохоронній сфері, та з огляду на необхідність розроблення правових і організаційних методів удосконалення діяльності військових органів правопорядку вбачається за доцільне у згаданих військових навчальних закладах створити науково-дослідні підрозділи проблем правового забезпечення правоохоронної діяльності у Збройних Силах України, які будуть здійснювати науковий супровід та інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронної діяльності, а також поширювати позитивний досвід шляхом складання методичних матеріалів та брати участь у проведенні навчальних занять.

УДК 351.9

ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Крижна В. В.,
*старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції
Національної академії внутрішніх справ,
канд. юрид. наук, с.н.с.*

Розвиток України на шляху до побудови розвиненої правової держави, утвердження верховенства права, всебічне та повне забезпечення державою прав і свобод людини та громадянина неможливі без ефективного, організованого та професійного функціонування інституту державної служби, яким, практично, забезпечується виконання функцій держави в громадському суспільстві.